

УДК 101.1+159.923.33+130.2+336+331.102+312
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.4.14>

Музиченко Ганна В'ячеславівна
доктор політичних наук, професор,
проректор з наукової роботи
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-7890-9615

Борінштейн Євген Руславович
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-0323-4457

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГРОШЕЙ: КОНТЕКСТУАЛЬНЕ ПОЛЕ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження. Гроші відіграють важливу роль у житті сучасної людини. Вони служать засобом придбання благ, досягнення поставлених цілей, гарантом самодостатності і незалежності особистості. За допомогою грошей людина організовує навколишній простір, а його фінансове становище у багато в чому визначає його соціальний статус, престиж і спосіб життя. Монетарна складова входить у зміст таких об'єктивних і порівнянних параметрів соціального буття, як рівень і якість життя. Очевидно, що в сучасному суспільстві життя людини без грошей є, по своїй суті, неможливим. Разом із тим, актуалізація проблематики, пов'язаної з грошовими відносинами, не може ігнорувати їх трансформацію в сучасних умовах, що вплинуло на зміну міжособистісних відносин, соціальну комунікацію.

У сучасному суспільстві гроші і грошові відносини постійно трансформуються. Змінюються їх речові властивості, готівкові гроші витісняються електронними, здійснюються спроби створення нових регіональних валют, розробляються проекти реформування грошової системи з метою спрощення буття людини та суспільства. Гроші перестали бути відчутними і повністю занурилися в віртуальний простір, що надає людству нові можливості, але й створює нові виклики. Розуміння сутнісних проблем, що виникають перед сучасним суспільством, не буде об'єктивним без урахування впливу менеджменту соціокультурної діяльності як універсальної системи управління соціокультурними процесами.

Мета дослідження – просування концептуальних основ розуміння грошей як одного з соціокультурних інститутів сучасного суспільства. **Об'єктом дослідження** є процес створення стратегії розуміння трансформації грошової системи в сучасному суспільстві. **Предмет дослідження** – теоретико-методологічні основи і усвідомлення емпіричного досвіду трансформації ролі грошей в сучасному суспільстві з урахуванням розвитку менеджменту соціокультурної діяльності.

Теоретико-методологічними основами дослідження стали діалектичний метод, метод структурно-функціонального аналізу, методи індукції і дедукції. У роботі були використані: системний та інституційний підходи, соціокультурний підхід.

Результати дослідження. Розкриті соціоекономічні та соціокультурні фактори регуляції грошових відносин в контексті менеджменту соціокультурної діяльності ведуть до суттєвої трансформації цих відносин в сучасному, суспільстві, яка на мікрорівні проявляється в наступному: залучення населення в діяльність міжнародних фінансових інститутів; ско-

рочення дистанції між учасниками угод; збільшення значущості довіри до грошей; затвердження договірного характеру грошових відносин; руйнування звичних грошових практик; розширення комерціалізації речей і послуг, що перетворює грошові відносини в центральний компонент соціальних відносин. При цьому спостерігаються протилежні тенденції розвитку грошових відносин: підвищення / зниження довіри до грошей; посилення посередництва / відмова від посередників у грошових відносинах; безпека/вразливість, прозорість/скритність грошових операцій. Найважливіша об'єднуюча тенденція-розвитку суспільства на основі цінностей моралі, повага до кожного конкретного «Я» в глобальній системі буття.

Ключові слова: гроші, трансформація грошей, цінності, соціокультурне, менеджмент соціокультурної діяльності, суспільство, соціальні стратегії, монетарна політика, монетарна поведінка, капітал, людина, мораль, соціальна комунікація.

Вступ. Як об'єкт пізнання гроші протягом тривалого періоду часу вивчалися в межах економічних дисциплін, де вони розглядалися як засіб обміну, що сприяє полегшенню торгівлі. Однак з часом стало очевидним, що цього недостатньо і що їх потрібно вивчати в контексті монетарної економіки та суспільства загалом. Також з'ясувалося, що гроші залишаються недостатньо дослідженою філософською категорією. Сучасне вивчення цього феномену в межах управління грошима і фінансовими потоками передбачає аналіз місця і ролі грошей в регулюванні відносин між індивідами і групами в різних сферах суспільного життя, вивчення численних аспектів управління грошима, що передбачено предметним полем менеджменту соціокультурної діяльності. Такий розгляд дозволяє виявити форми і закономірності функціонування грошей в їх залежності від різних процесів соціальної взаємодії їх місця в системі цінностей і ціннісних орієнтацій.

Вивчення грошових відносин як системоутворюючих в контексті філософського світосприйняття та їх ролі в менеджменті соціокультурної діяльності передбачає, що гроші в смисловитій системі координат виконують не тільки економічні, а й соціокультурні функції. Стосовно до українського суспільства це стало особливо очевидним протягом останніх 30 років, коли його громадяни зіткнулися з низкою економічних, фінансових і соціальних криз, російською агресією, що призвело до змін їх установок і цінностей. У той же час, в результаті соціокультурної трансформації і віртуалізації роль грошей значно змінилася і стала залежати від успішної стратегії менеджменту соціокультурної діяльності, що ми і розглядаємо.

Метою цієї роботи є просування концептуальних основ розуміння грошей як одного з соціокультурних інститутів сучасного суспільства. Подібна мета передбачає вирішення ряду завдань:

- 1) виявлення особливостей генезису та історичного розвитку грошового обігу;
- 2) дослідити роль грошей як об'єкта пізнання буття;
- 3) охарактеризувати процеси трансформації грошей у свідомості людини і суспільства, процесах масової комунікації;
- 4) з'ясувати роль менеджменту соціокультурної діяльності в розвитку монетарної поведінки і в уточненні розуміння функцій грошей в сучасному суспільстві.

Об'єктом дослідження є процес створення стратегії розуміння трансформації грошової системи в сучасному суспільстві.

В якості **предмета дослідження** ми виділяємо теоретико-методологічні основи і усвідомлення емпіричного досвіду трансформації ролі грошей в сучасному суспільстві з урахуванням розвитку менеджменту соціокультурної діяльності.

Теоретико-методологічні основою дослідження стали діалектичний метод в його сучасному розумінні, метод структурно-функціонального аналізу в розгляді досліджуваного предмета, а також загальноприйняті методи індукції і дедукції, що допомагають виявити зміст трансформацій грошей в сучасному суспільстві. У роботі були використані: системний та інституційний підходи, спрямовані на виявлення логістично-концептуальної сутності трансформації грошей у бутті сучасної людини та свідомості суспільства. Соціокультурний підхід надав можливість гносеологічного розуміння специфіки перетворення в різних соціокультурних

сферах з урахуванням впливу менеджменту соціокультурної діяльності як тригера осмислення трансформації грошей.

Наукові аспекти аналізу, динаміки і трансформації грошової системи досліджені в працях зарубіжних вчених: Ж. Бодена, Л. Вальраса, Г. Кнаппа, Д. Локка, К. Маркса, Дж. М. Кейнса, В. Мітчелла, В. Мослера, А. Сміта, Г. Скаруффі, П. Самуельсона, Л. Гарріса, І. Фішера, М. Фрідмана, Д. Юма та інших.

Сучасне розуміння трансформації грошей у суспільній свідомості та вплив на дане розуміння менеджменту соціокультурної діяльності викладено в працях сучасних українських вчених В.В. Базилевича, В.В. Ільїна, Н.В. Кочубей, А.А. Мазаракі, З.Е. Скринник та інших.

Результати дослідження. В сучасному суспільстві досі недостатньо вивчена роль грошей в контексті соціальної взаємодії, їх системоутворююче значення по відношенню до соціальних систем, вплив монетарної культури на суспільні відносини, специфіка успішного управління грошовими системами в умовах постійної соціокультурної трансформації, що і приводить нас до необхідності аналізу ролі грошей в менеджменті соціокультурної діяльності. Можемо зробити важливі вихідні припущення, що склали основу для вивчення цих особливостей:

- гроші виконують цілу низку соціальних і культурних функцій, не зводяться тільки до тих, які приписують їм економісти;
- монетарні відносини, монетарні установки відіграють системоутворюючу роль в процесах економічної соціалізації, а також в системі актуальних ціннісних уявлень і поведінці, в життєвому самовизначенні;
- процеси функціонування грошей вивчаються в контексті соціальних взаємодій;
- гроші чинять різний вплив і виконують неоднакові функції в межах різних сфер соціокультурного простору;
- успішне управління грошима безпосередньо залежить від логічно побудованої системи менеджменту соціокультурної діяльності.

Із сукупності цих припущень випливає, що гроші в своїй глобальній складовій розглядаються як продукт соціальних взаємодій і комунікацій, вони вбудовані в контекст суспільних відносин, що виходять за межі тільки економічних.

Виникнення поняття і пояснення природи грошей як частини товарно-грошових відносин відбувалося ще в межах політекономії XIX століття. У першу чергу, це поняття визначалося через економічні функції – засіб обміну, міра і накопичення вартості, еталонна міра розрахунку, до якої прирівнюється вартість товарів, що дозволяло здійснювати обмін ними.

Завдяки ліквідності гроші дозволяють зберігати і примножувати накопичену вартість. Вони розглядаються в якості своєрідної форми товару, що виражає вартість інших товарів. Дослідження грошей як складової частини товарно-грошових відносин в контексті історичного розвитку дозволило К. Марксу до перерахованих вище трьох функцій (засіб обміну, міра вартості, накопичення вартості) додати ще дві – гроші як засіб платежу і світові гроші [1]. У загальному вигляді він визначив їх в якості «загальної, усталеної як щось самостійне, вартості всіх речей. Саме тому вони позбавили весь світ – як людський світ, так і природу – їх власної вартості» [1, с. 128]. Саме в грошах як в найбільш абстрактній формі, відбувається відчуження праці, речей і людей, гроші стають вираженням потреби і самоціллю для людей – гроші розуміються як загальний еквівалент товарів.

К. Маркс частково проаналізував соціальні функції грошей, розглянувши грошові відносини як соціальне явище, як особливий вид суспільних відносин, які можуть перетворюватися в матеріальні відносини між речами за допомогою так званого «грошового фетишизму», що надає їм форму відчуження. У своїх роботах К. Маркс описує гроші як те, що вторгається в усі аспекти соціального життя і приводить все до єдиної міри, зводячи якість до кількості.

Г. Зіммель аналізував те, як гроші, що є невід'ємною частиною економічного життя, стають універсальним посередником у сучасній культурі, особливою культурною формою. Гроші – формальний, тобто максимально узагальнений посередник будь-яких ціннісних відносин в суспільстві, спосіб вимірювання цінностей – «цільове значення укладено не в ньому

самому, але в його перекладі в інші цінності» [2, с. 54]. Залишаючись абсолютною формою економічних відносин, гроші, проте, є соціальною і культурною цінністю. «Філософія грошей» Г. Зіммеля – це робота не стільки про самі гроші, скільки про те, як гроші виражають сутність сучасного життя. Тому функціональний аналіз сутності грошей займає центральне місце в його роботі.

Г. Зіммель вважав головною тенденцією сучасного життя зведення якісних характеристик до кількісних, що досягає свого найвищого і абсолютно ідеального втілення в грошах: якість грошей виражається в їх кількості, вони можуть замінити будь-яку цінність. Іншими словами, в сучасному суспільстві вони втілюють ідеальний засіб обміну як таке, оскільки дозволяють конвертувати в арифметично розрахункову систему будь-які відмінності між товарами. На гроші не накладаються суб'єктивні обмеження; вони індиферентні до причин поведінки або відносин людини, до його інтересів і прагнень; ліквідність і подільність їх нескінченні. Гроші внутрішньо однорідні, що дозволяє проводити обмін однієї одиниці на іншу. У межах раціонального безособового ринку це нейтральний посередник, який виражає господарські відносини між об'єктами в абстрактних кількісних величинах, не вступаючи в самі ці відносини. Тому, з точки зору Г. Зіммеля, сутність грошей полягає саме в їх універсальності.

Відмінність ідей Г. Зіммеля від К. Маркса полягає в тому, що гроші для Георга Зіммеля є не тільки силою, яка знеособлює, а й тією, яка звільняє: гроші надають індивідам вільний вибір в процесі господарської діяльності та обміну. Гроші – не тільки чиста форма ціннісного обміну, а й форма соціальності, виникнення якої можливо, тільки якщо суспільство досить функціонально і структурно диференційовано. Тип грошової системи дає можливість судити про ступінь автономності окремо взятих соціальних і культурних інститутів, їх функціях і взаємозв'язку, а відповідно, є опосередкованим показником ступеня свободи індивіда від інститутів церкви, громади і держави. Розірвавши особисті зв'язки, характерні для традиційного суспільного укладу, гроші забезпечили кожному індивіду свободу у виборі умов господарського обміну. За допомогою грошей людина набуває незалежності від речей – вона може все придбати або продати; від особистостей – вона може вибрати постачальника або найманого робітника; від власності – володіння грошима ніяк не впливає на її буття. Гроші, за Г. Зіммелем, грають роль найбільшого засобу досягнення не тільки свободи, а й загальної рівності – в користуванні грошима ми всі рівні, будь-яка людина може грошима володіти, а також витратити їх на свій розсуд. Однак, надаючи ці переваги, грошовий світ повільно, але вірно починає переважати над особистими цінностями людини, який стає об'єктом купівлі-продажу.

Цікава точка зору ще одного класика – Макса Вебера [3]. З одного боку, його міркування про монетаризацію – збільшення частки товарів і послуг, що купуються і продаються, експансії ринку, що проникав у всі соціальні простори – доповнювалися визначенням грошей як найбільш абстрактного і безособового елемента людського життя. Розглядаючи проблему з історичної точки зору, М. Вебер стверджує, що найдавнішою функцією грошей було їх використання в якості наданого владою платіжного засобу. Він підкреслює цю властивість тому, що в системі економічного життя можливі відносини або послуги між окремими одиницями, які не мають на увазі обмін, але для яких все ж виявляються необхідними такі види виплат, як данина, подарунки вождю, придане подружжя, і так далі, котрі визнаються прийнятими в такому суспільстві платіжними засобами.

У той же час, М. Вебер наполягає, що роль грошей не обмежується формальною універсальною мірою вартості, з чого випливає, що для більш повного розуміння цього явища, виявляється відносно неможливим розглядання грошей виключно в економічному контексті. М. Вебер показує різницю між ситуаціями, коли гроші є мірою обміну, і де вони використовуються як спосіб встановлення та підтримки соціального престижу. Гроші, за словами М. Вебера, – «це такий засіб сплати, який разом з тим є і засобом обміну в певному колі людей» [3, с. 264]. І далі М. Вебер прагне довести тезу: релігія має вирішальний вплив,

незалежний від економічних інтересів, на раціоналізацію господарського та соціального життя. Таким чином, якщо Г. Зіммель вважає, що сучасна культура, в тому числі і сформована система цінностей, може змінюватися під впливом грошей, то М. Вебер переконує: саме цінності суспільства визначають сформовані в ньому ставлення до грошей.

Пізніше тема грошей зустрічається в роботах Т. Парсонса [4, 5]. Називаючи гроші узагальненим символічним посередником соціального взаємообміну (поряд з політичною владою, впливом і ціннісними зобов'язаннями), він обмежує символізм самих грошей тільки сферою економіки. У його уявленні гроші – це узагальнений механізм, який контролює розміщення ресурсів, це одночасно і міра обчислення вартості, а також – засіб обміну. Як міра вартості гроші можуть бути еквівалентом всіх товарів і послуг, що дає можливість раціонально використовувати ресурси. Як посередник в процесі обміну, гроші можна розглядати як засіб обміну, або в якості винагороди. У першому випадку вони надають можливість розпоряджатися ще більш конкретними засобами, у другому – вони стають мірою цінності виконаного і, одночасно, засобом передачі цінності.

«Через процес кредитування та інвестування гроші можуть бути одним з першорядних інструментів підвищення рівня виробництва, так само як і вдосконалення обміну в системі поділу праці» [4, с.116]. Фундаментальна властивість грошей – «їх здатність через механізм кредиту підвищувати продуктивність економіки» [4, с. 117].

З моменту свого виникнення гроші являють собою соціальну цінність. Вони були і залишаються не тільки засобом володіння плодами своєї діяльності в такій формі, яка гарантує їх збереження. Гроші дозволяють відкладати споживання на будь-який термін, а накопичення грошей – це загальна форма капіталу, який зберігається, а не витрачається.

У той же час Т. Парсонс розглядає співвідношення грошей і свободи. Він виділяє чотири ступені свободи, які дають гроші тим, хто ними володіє: свобода у виборі того, що планується придбати; свобода у виборі продавця; свобода у виборі часу покупки; свобода в тому, щоб прийняти або відмовитися від умов, пов'язаних із покупкою [5, с. 85].

Це означає, що гроші знаходять свою цінність і значимість в процесі обміну, а не в їх прямому матеріальному використанні. Н. Луман [6] і Ю. Габермас [7] вказували, що самі по собі гроші не слід вважати цінністю. Це не предмет, доступний для споживання, не товар, річ або виробничий фактор. Їх символізм лише інструментальний і вказують на кількісні характеристики того, що оцінюється. Гроші розглядаються ними як інституціоналізована сукупність форм і правил, за допомогою яких виражаються наміри, а також створюються і приймаються зобов'язання. У соціальній системі грошам приписуються інтегруючі функції: грошові стандарти (тобто значення грошової одиниці) дають можливість порівняти різні товари, що сприяє їх справедливому і раціональному розподілу між різними претендентами. З цієї точки зору, гроші як соціокультурний феномен уподібнюються іншим формам комунікації, які можуть підвищити ступінь раціональності і розширити діапазон видів діяльності в межах соціальних систем. Однак Ю. Габермас, вивчаючи процес перетворення соціальних відносин в інструментальну раціональність, відзначав, що в сучасній монетарній культурі все менше значення надається речам і людям, все більше – грошам; цінність речей надають не їх власні властивості, а їх грошовий еквівалент, а людям – величина їх багатства. Гроші, на його думку, стали засобом, за допомогою якого економічна сторона захоплює світ монотонного соціального життя, систематично і неприборкано підриваючи «область дії, що залежить від соціальної інтеграції» [7, с. 243].

Отже, по-перше, гроші поступово стають все більш уніфікованими; по-друге, грошові одиниці стають все нечисленнішими; по-третє, зменшується кількість територій, де діють різні грошові форми. Це відбувається в результаті злиття різних регіональних і національних валют. Гроші вільніше конвертуються одні на інші, стаючи все більш універсальними і взаємозамінними. По-четверте, гроші все менше обтяжуються функціями ритуального і соціального контролю, демонструючи зростаючу нейтральність по відношенню до соціальних відмінностей.

Все вищезазначене підводить нас до висновку: докорінно змінюється соціокультурне середовище, стаючи все більш однорідним, глобалізованим. Гроші перетворюються на поза-якісну категорію і загального зрівнювача, що змушує людей вести себе все більш передбачувано, універсального посередника і чистий символ самого обміну, в якому втілена абстрактна купівельна спроможність, і абсолютно деперсоніфіковану силу, яка сприяє тому, що соціальні відносини перетворюються в прораховані інструментальні зв'язки. Тобто справедливим є побоювання Г. Зіммеля, що гроші втягують світ у «величезну арифметичну проблему», а якісні відмінності речей – у «систему цифр» [2, с. 219].

Поряд із законом або інтелектом гроші постають перед нами як потужний засіб раціоналізації вже не тільки господарського, а й усього соціального життя. Вони встановлюють владу зовнішніх форм фетишу над речовим і духовним світом, перетворюючи його в те, що можна порахувати.

Порівняно нещодавно гроші стали розглядатися в межах сучасного наукового знання як соціокультурний інститут. Незважаючи на тенденцію до універсалізації та уніфікації з'явилися нові грошові одиниці, пронизані не тільки соціальними, зокрема владними відносинами, а й культурними змістами. Гроші перестали розглядатися в якості нейтрального посередника в обміні товарами і послугами, як це представляється в класичних економічних теоріях. Увага почала приділятися їх культурним, символічним зв'язкам, породженим їх використанням як форми багатства та основи влади. Їх існування як таких концептуалізується у співвідношенні з категоріями свободи, щастя, чесноти, довіри.

Імплементация в буття людини і суспільства менеджменту соціокультурної діяльності істотно вплинула на трансформацію грошової системи. Головна особливість полягає в тому, що гроші в цій сфері з'являються переважно не на основі комерції, а на основі залучення коштів зацікавлених донорів: спонсорства, патронажу, благодійності. Отже, одним з найважливіших завдань менеджерів в культурі стає пошук додаткових коштів (фандрейзинг). Основним джерелом отримання позабюджетних коштів для культурних установ є платна культурна діяльність, пов'язана з реалізацією додаткових культурних програм.

За допомогою управлінських механізмів у менеджменті соціокультурної діяльності досягається оптимальне співвідношення некомерційної та підприємницької діяльності, забезпечується фінансова стійкість.

Таким чином, головне завдання менеджменту в цій сфері – забезпечити залучення та ефективне використання фінансових ресурсів для успішного функціонування закладів культури, збереження культурної спадщини та відтворення творчого потенціалу особистості, соціуму, суспільства.

Висновки

1. В ході дослідження здійснено комплексний аналіз різних підходів до вивчення грошей, а саме економічного, антропологічного, філософського, психологічного, лінгвістичного та соціокультурного. Такий міждисциплінарний підхід надав можливість розглянути різні прояви грошей як складного соціально-філософського, соціоекономічного та соціокультурного феномену. Серед розглянутих теорій найбільш продуктивним варіантом нам здається системне бачення розвитку грошей, зорієнтоване на соціокультурні детермінанти монетарної поведінки.

2. У результаті цього дослідження можемо виділити глобальні функції грошей в сучасному суспільстві з урахуванням їх еволюційного розвитку. По-перше, гроші є засобом досягнення поставлених цілей, будь то придбання матеріальних або духовних благ, надання допомоги, встановлення згоди і розташування інших людей. По-друге, гроші виступають засобом визначення положення «Я» в соціальній структурі суспільства. По-третє, через усвідомлення свого фінансового становища людина конструює образ себе як соціального суб'єкта, що виражається в здатності грошей бути засобом самоідентифікації. По-четверте, гроші в своїй речовій формі мають здатність транслювати соціокультурні цінності держави. І по-п'яте, значення грошей як засобу соціальної комунікації передбачає, що гроші здатні передавати інформацію щодо свого джерела, власника, ситуації їх використання, а також цільового призначення.

3. Виявлено, що ці глобальні функції грошей зазнають трансформації з урахуванням тієї соціокультурної системи, де вони використовуються. З одного боку, розширення сфери комерційних послуг, поширення споживчого способу життя збільшує значимість грошей як засобу досягнення мети, визначення положення «Я» в соціальній структурі, самоідентифікації. З іншого боку, відмова від готівки веде до нівелювання функції грошей як засобу соціальної комунікації.

4. Найбільш значущими світовими тенденціями розвитку грошового обігу можна назвати поступовий перехід до безготівкового суспільства; трансформацію розстановки сил між резервними валютами; можливість введення єдиної світової грошової одиниці або декількох регіональних валют; розробку проєктів з реформування грошової системи; збільшення попиту на криптовалюту; розвиток краудфандінга.

Необхідно підкреслити значимість впливу норм моралі, етикету, правил-приписів на монетарне поведінку особистості, соціуму, населення конкретних суспільств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Karl Marx: *Das Kapital (Vollständige Gesamtausgabe)*: 3 Bände im Schubert Hardcover, 2020. 2736 p.
2. Зимель Г. *Філософія грошей*. Харків : Фоліо, 2019. 667 с.
3. Вебер М. *Господарство і суспільство*. Київ : Всесвіт, 2013. 1112 с.
4. Parsons T. *Social Structure and Personality*. New York : The Free Press: A Division of The Macmillan Company, 1970. 376 p.
5. Parsons T. *The Social System*. London: Routledge, 1991. 403 p.
6. Луман Н. *Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах*. Київ : Дух і літера, 2011. 336 с.
7. Габермас Ю. *Філософський дискурс Модерну*. Київ : Четверта хвиля, 2001. 424 с.

REFERENCES

1. Karl Marx: *Das Kapital (Vollständige Gesamtausgabe)*: 3 Bände im Schubert Hardcover (2020). 2736 p. [in German].
2. Zymel H. (2019). *Filosofia hroshei*. [Philosophy of money]. Kharkiv : Folio. 667 s. [in Ukrainian].
3. Veber M. (2013). *Hospodarstvo i suspilstvo*. [Economy and society]. Kyiv : Vsesvit. 1112 s. [in Ukrainian].
4. Parsons T. (1970). *Social Structure and Personality*. New York : The Free Press: A Division of The Macmillan Company. 376 p. [in English].
5. Parsons T. (1991). *The Social System*. London: Routledge. 403 p. [in English].
6. Luman N. (2011). *Poniattia tsili i systemna ratsionalnist: shchodo funksi tsilei u sotsialnykh systemakh*. [The concept of goals and system rationality: on the function of goals in social systems]. Kyiv : Dukh i litera. 336 s. [in Ukrainian].
7. Habermas Yu. (2001). *Filosofskyi dyskurs Modernu*. [Philosophical discourse of Modernity]. Kyiv : Chetverta khvyliya. 424 s. [in Ukrainian].

Muzychenko Ganna Vyacheslavivna

Doctor of Political Sciences, Professor,

Vice-rector for scientific work

South Ukrainian National Pedagogical University

named after K. D. Ushynsky

26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

orcid.org/0000-0002-7890-9615

Borinshtein Yevgen Ruslavovich

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Head of the Department of Philosophy, Sociology
and Management of Sociocultural Activities
South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0323-4457

SOCIAL-PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF MONEY TRANSFORMATION: CONTEXTUAL FIELD OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY MANAGEMENT

Relevance of the study. Money plays an important role in the life of a modern person. It serves as a means of acquiring goods, achieving goals, and as a guarantor of self-sufficiency and independence of the individual. With the help of money, a person organizes the surrounding space, and his financial situation largely determines his social status, prestige and lifestyle. The monetary component is included in the content of such objective and comparable parameters of social existence as the level and quality of life. It is obvious that in modern society, a person's life without money does not seem possible. At the same time, the actualization of the issues related to monetary relations cannot ignore their transformation in modern conditions, which has affected the change in interpersonal relations, social communication.

In modern society, money and monetary relations are constantly transforming. Their material properties are changing, cash is being replaced by electronic ones, attempts are being made to create new regional currencies, projects are being developed to reform the monetary system in order to simplify the life of a person and society. Money has ceased to be tangible and has completely immersed in virtual space, which provides humanity with new opportunities, but also creates new challenges. Understanding the essential problems facing modern society will not be objective without taking into account the influence of socio-cultural activity management as a universal system for managing socio-cultural processes.

The aim of this paper is to advance the conceptual foundations of understanding money as one of the socio-cultural institutions of modern society. **The research object** is the process of creating a strategy for understanding the monetary system transformation in modern society. **The subject of the study** is the theoretical and methodological foundations and awareness of the empirical experience of the money role transformation in modern society, taking into account the socio-cultural management development.

The dialectical method, the method of structural-functional analysis, the methods of induction and deduction were the theoretical and methodological foundations of the study. The systemic and institutional approaches, as well as socio-cultural approach were used in the paper.

Research results. The paper revealed that the socio-economic and socio-cultural factors of the monetary relation regulation in the context of the socio-cultural activities management lead to a significant transformation of these relations in modern society, which at the micro level is manifested in the following: the involvement of the population in the activities of international financial institutions; reducing the distance between the participants in the transactions; increasing the importance of trust in money; confirming the contractual nature of monetary relations; destroying habitual monetary practices; expanding the commercialization of things and services, which turns monetary relations into a central component of social relations.

At the same time, opposite trends in the monetary relations development are observed: increase / decrease in trust in money; increased mediation / rejection of intermediaries in monetary relations; security / vulnerability, transparency / secrecy of monetary transactions. The most important unifying trend is the society development based on moral values, respect for each specific "I" in the global system of human being.

Key words: money, money transformation, values, socio-cultural, management of socio-cultural activities, society, social strategies, monetary policy, monetary behavior, capital, human, morality, social communication.